

Sygn. I C 465/16 upr.

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 maja 2016 r.

Sąd Rejonowy we Włocławku Wydział I Cywilny

Przewodniczący : SSR Rafał Romatowski

Protokolant : stażysta Katarzyna Żelazek

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 11 maja 2016 r.

sprawy z powództwa : (...) sp. z o.o. z siedzibą w S.

przeciwko : B. R.

o zapłatę

1. oddała powództwo;
2. kosztami procesu obciąża w całości powoda.

UZASADNIENIE

(...) sp. z o.o. z siedzibą w S. pozwem złożonym w elektronicznym postępowaniu upominawczym w dniu 01.02.2016r. wystąpił o zasądzenie od B. R. kwoty 1.654,14 zł z odsetkami umownymi w wysokości 14% rocznie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Postanowieniem z dnia 9.02.2016r. Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu we Włocławku stwierdzając brak podstaw do wydania nakazu zapłaty. Pełnomocnik powoda, wezwany

w trybie art. 505(37) kpc przedłożył pełnomocnictwo procesowe do działania w sprawie, nadto przedłożył pozew na urzędowym formularzu, w którym wskazał, że obecnie dochodzi od pozwanej kwoty 1.554,14 zł z ustawowymi odsetkami – liczonymi od kwoty 1654,14 zł za okres od dnia wniesienia pozwu (01.02.2016r.) do dnia 29.01.2016r. oraz od kwoty 1554,14 zł liczonymi od dnia 30.01.2016r. do dnia zapłaty. W treści uzasadnienia pozwu wskazał, iż dochodzona kwota stanowi niezapłaconą część pożyczki udzielonej pozwanej w łącznej kwocie 5.985,00 zł, na którą składały się: 3.402,81 zł tj. kwota przekazana pozwanej powiększona o oprocentowanie umowy pożyczki, prowizja w wysokości 240 zł oraz koszt ustanowienia zabezpieczenia pożyczki w kwocie 2.342,19 zł. Powód wskazał, że pozwana zapłaciła mu dotychczas łącznie kwotę 4.648 zł, a więc w dniu wystąpienia z powództwem pozostawała do zapłaty kwota 1609,72 zł z tytułu umowy pożyczki oraz skapitalizowane odsetki umowne w kwocie 44,42 zł. Powód w oddzielnym piśmie z dnia 29.02.2016r. cofnął pozew w części co do kwoty 100 zł.

Pozwana B. R. na rozprawie w dniu 11 maja 2016r. uznała powództwo.

Sąd ustalił, co następuje:

Powód (...) sp. z o.o., działając przez swego przedstawiciela – I. Ż., zawarł z pozwaną B. R. w dniu 21 maja 2014r. umowę pożyczki pieniężnej nr (...) na kwotę 3.000 zł płatną w 45 tygodniowych ratach po 199 zł każda, prowizja za udzielenie w/w pożyczki wynosiła 240 zł, odsetki kapitałowe w wysokości 402,81 zł oraz koszt ustanowienia zabezpieczenia, którego powstanie związane było z udzieleniem pożyczki w kwocie 2342,19 zł. W świetle w/w umowy całkowita kwota spłaty pożyczki wynosiła 5.985,00 zł. Zgodnie z §2 ust.2 umowy pożyczki powód upoważnił inny podmiot – (...) sp. z o.o. z siedzibą w S. do działania w jego imieniu wobec pozwanej, w tym do przyjmowania świadczeń wynikających z w/w umowy pożyczki. Zgodnie natomiast z §7 ust.9 umowy pożyczki, pozwana, w celu jej

zabezpieczenia, upoważniła powoda oraz jego przedstawiciela – (...) sp. z o.o. do wystąpienia i uzyskania od (...) SA w W. informacji gospodarczych o swoich zobowiązaniach, w tym stanowiących tajemnicę bankową. Zawierając w/w umowę pożyczki pozwana zawarła jednocześnie „Umowę dodatkową będącą integralną częścią umowy pożyczki nr (...)” z (...) sp. z o.o. – również reprezentowaną przez I. Ż. – przewidującą m.in. w §2 Umowy dodatkowej, iż koszty zabezpieczenia związane z udzieleniem pożyczki powstają w związku z wystąpieniem i uzyskaniem przez (...) sp. z o.o. od (...) SA informacji gospodarczych o zobowiązaniach pozwanej.

Dowód: umowa pożyczki k.25-25v, umowa dodatkowa k.26-26v

Pozwana spłaciła powodowi z tytułu zawartej umowy pożyczki łącznie 4.648,00 zł, którą powód zaksięgował w następujący sposób: 54 zł na wezwania do zapłaty, 218,72 zł tytułem części odsetek za opóźnienie w spłacie pożyczki oraz 4.375,28 zł na spłatę kapitału, odsetek kapitałowych oraz kosztów zabezpieczenia.

Dowód: okoliczność bezsporna między stronami

Pozwana kwotę pożyczki przeznaczyła na spłatę wcześniej udzielonej pożyczki przez powoda. Zawarta w dniu 21 maja 2014r. umowa pożyczki była już trzecią umową zawartą pomiędzy stronami.

Dowód: zeznania pozwanej.

Sąd zważył, co następuje:

Stan faktyczny w niniejszej sprawie Sąd ustalił na podstawie przedstawionych przez powoda dokumentów, których prawdziwość i wiarygodność nie była kwestionowana przez stronę pozwaną, nadto same okoliczności zawarcia umowy jak i jej częściowej spłaty były między stronami niesporne.

Do zawartej między stronami umowy pożyczki należy stosować wprost przepisy ustawy o kredycie konsumenckim (art. 3 ust.2 pkt. 1 tejże ustawy), albowiem jest to pożyczka udzielona przez przedsiębiorcę konsumentowi w wysokości nie przekraczającej kwoty wskazanej w art. 3 ust.1 w/w ustawy. Jest to również umowa pożyczki zawarta na podstawie stosowanego przez powoda wzorca umowy pożyczki z konsumentem, a zatem jej poszczególne postanowienia podlegają kontroli sądu w zakresie, w jakim stanowiąc mogą niedozwolone klauzule umowne. Zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem doktryny, klauzule abuzywne są bezskuteczne względem konsumenta ex lege i ex tunc, a w ich miejsce prawa i obowiązki konsumenta kształtują przepisy dyspozytywne; natomiast sankcja bezskuteczności następuje ipso iure, a do jej zaistnienia nie jest konieczne wcześniejsze uzyskanie przez konsumenta orzeczenia sądowego w trybie abstrakcyjnej kontroli klauzul niedozwolonych wykonywanej przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (tak: M. Bednarek w: System prawa prywatnego. Prawo zobowiązań – część ogólna pod red. E. Łętowskiej, str. 772 i cytowane tam szeroko poglądy piśmiennictwa). Sąd rozpatrujący roszczenia wynikające z umowy konsumenckiej zawartej przy zastosowaniu wzorca umowy, jest zobligowany, niezależnie od ewentualnego zarzutu strony pozwanej, do analizy, czy określone postanowienia tego wzorca umowy, na podstawie którego sformułowane jest roszczenie powoda, stanowią niedozwolone klauzule umowne.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy wskazać należy, iż powód opiera swe roszczenie o zapłatę na podstawie umowy pożyczki zawartej z pozwaną jako konsumentem. Całkowita kwota pożyczki do spłaty przez pozwaną wyniosła 5.985,00 zł, z czego 2.342,19 zł (przy kwocie 3000 zł pożyczki przekazanej pozwanej) stanowił, jak wskazał powód w pozwie „koszt ustanowienia zabezpieczenia, którego powstanie związane jest z udzieleniem pożyczki”. Z treści §7 ust.9 umowy pożyczki wynika, że „zabezpieczenie” udzielonej pożyczki polega w istocie na upoważnieniu powoda oraz jego przedstawiciela – (...) sp. z o.o. do wystąpienia i uzyskania od (...) SA w W. informacji gospodarczych o zobowiązaniach pożyczkobiorcy, w tym tych stanowiących tajemnicę bankową. Pozwana w tym samym czasie i miejscu, obok umowy pożyczki, zawarła „Umowę dodatkową będącą integralną częścią umowy pożyczki nr (...)” z innym podmiotem - (...) sp. z o.o. Abstrahując już od oceny samej możliwości kwalifikowania przez inny podmiot – nie będący przecież pożyczkodawcą – iż zawarta między nim a pożyczkobiorcą umowa jest „integralną częścią umowy pożyczki” – gdzie jedynym łącznikiem jest ta sama osoba podpisująca umowy w imieniu

pożyczkodawcy i (...) sp. z o.o. I. Ż., to w istocie w/w umowa dodatkowa stanowi ponowne, już bezpośrednio umocowanie (...) sp. z o.o. przez pożyczkobiorcę do „wystąpienia i uzyskania przez Spółkę do (...) SA w W. informacji gospodarczych o zobowiązaniach pożyczkobiorcy” (§2 umowy dodatkowej).

Zgodnie z art. 385(1) § 1 k.c., postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie - poza postanowieniami określającymi główne świadczenia stron - nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Poprzez „główne” świadczenia stron należy rozumieć przede wszystkim te, które stanowią essentialia negotii umowy (vide: wyrok SN z dnia 8.06.2004r., I CK 635/03, niepubl.), a zatem najczęściej będą to postanowienia „określające” cenę albo wynagrodzenie – a więc już w przypadku odsetek należnych za zwłokę lub opóźnienie zapłaty ceny nie „określa” świadczenia głównego w postaci ceny a dotyczy tylko świadczenia ubocznego (tak W. Popiołek w: Kodeks cywilny. Komentarz do art.1-449(10) kc Tom I pod red. prof. K. Pietrzykowskiego, wyd. CH Beck, Warszawa 2011, str.1437). Odnosząc to do umów związanych z usługami finansowymi – w tym umowami pożyczki – wysokość prowizji i opłat pobieranych przez banki nie wchodzi w zakres postanowień określających główne świadczenia stron umowy rachunku bankowego, gdyż te ostatnie nie są fakultatywne dla stron (tak wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 30.09.2002r., sygn. XVII Amc 47/01, Dz.Urz. UOKiK 2003/1/244, wyrok SN z dnia 6.04.2004r., sygn. I CK 472/03, publ. L.). Konkludując powyższe, ustalona w niniejszej umowie pożyczki kwota jej zabezpieczenia nie stanowi świadczenia głównego w rozumieniu art. 385(1)§1 zd.2 kc – a zatem postanowienia je regulujące podlegają kontroli sądowej, czy stanowią klauzule abuzywne.

Uznanie konkretnej klauzuli umownej za niedozwolone postanowienie umowne wymaga jednakże stwierdzenia łącznego wystąpienia obu wymienionych przesłanek, tj. "sprzeczności z dobrymi obyczajami", jak i "rażącego naruszenia interesów konsumenta" (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2006 r., I CSK 173/06, nie publ.). Przez działanie wbrew dobrym obyczajom - przy kształtowaniu treści stosunku zobowiązaniowego - należy rozumieć wprowadzanie do wzorca klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową stron tego stosunku; rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza zaś nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków stron, wynikających z umowy, na niekorzyść konsumenta - (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 lipca 2005 r., I CK 832/04, Biul. SN 2005, Nr 11, poz. 13 oraz z dnia 3 lutego 2006 r., I CK 297/05, Biul. SN 2006, nr 5- 6, poz. 12). Rażące naruszenie interesów konsumenta zazwyczaj stanowi naruszenie dobrych obyczajów; natomiast zachowanie sprzeczne z dobrymi obyczajami nie zawsze rażąco narusza te interesy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2010 r., I CSK 694/09, nie publ.).

W orzecznictwie przyjmuje się, że ocena rzetelności określonego postanowienia wzorca umownego może być dokonana za pomocą tzw. testu przyzwoitości, polegającego na zbadaniu, czy postanowienie wzorca jest sprzeczne z ogólnym wzorcem zachowań przedsiębiorców wobec konsumentów oraz jak wyglądałyby prawa lub obowiązki konsumenta w sytuacji, w której postanowienie to nie zostałoby zastrzeżone; jeżeli bez tego postanowienia znalazłby się on - na podstawie ogólnych przepisów - w lepszej sytuacji, należy uznać je za nieuczciwe (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2007 r., III SK 21/06, OSNP 2008, nr 11-12, poz. 181, a także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2015 r., sygn. I CSK 945/14, LEX nr 1927753). Zgodnie natomiast z art. 385(2) kc, ocena zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się wg stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności umowy oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy stwierdzić należy, iż zabezpieczenie pożyczki kwoty 3000 zł poprzez wprowadzenie możliwości oceny zdolności kredytowej pożyczkodawcy i zwrócenie się o informacje finansowe dot. pożyczkobiorcy, a przede wszystkim ustalenie wartości tych czynności zabezpieczających na kwotę 2.342,19 zł (abstrahując już od samej okoliczności, iż powód nie udowodnił poniesionych kosztów zabezpieczenia, o czym w dalszej części uzasadnienia), a więc stanowiących ponad 78% pożyczanej kwoty godzi w równowagę kontraktową stron wprowadzając rażącą dysproporcję pomiędzy świadczeniem pożyczkodawcy a świadczeniem pożyczkobiorcy. Pozwana, zgodnie z w/w umową pożyczki, zobowiązana była zwrócić powodowi, poza kwotą pożyczki, prowizją i odsetkami kapitałowymi dodatkowo koszty jej „zabezpieczenia” w wysokości 78% wartości pożyczki. Analiza postanowień dot. „zabezpieczenia pożyczki” wypada negatywnie przy zastosowaniu tzw. testu przyzwoitości, albowiem

tego typu „zabezpieczenie” jest sprzeczne z ogólnym wzorcem zachowań przedsiębiorców – instytucji finansowych wobec konsumentów, nadto gdyby te postanowienia w ogóle nie były stosowane, pożyczkobiorca konsument byłby w znacznie korzystniejszej sytuacji, albowiem nie miałby obowiązku realizacji dodatkowej płatności w wysokości 78% wartości pożyczonej kwoty. Dopelnieniem oceny w/w wzorca umowy jest analiza okoliczności, w jakich w/w umowa została zawarta (art. 385(2)kc). Zawarta umowa pożyczki była kolejną już, bo trzecią pożyczką, jaką powód udzielił pozwanej; co więcej, kwota tej pożyczki została przeznaczona przez powódkę na spłatę wcześniejszej pożyczki udzielonej przez powoda. Powód miał zatem pełną wiedzę co do sytuacji i kondycji finansowej pozwanej, zupełnie zbędne było zatem ustalanie i weryfikacja jej sytuacji finansowej.

Reasumując, przyjęć należy, iż zapisy umowy pożyczki dot. jej zabezpieczenia w wysokości ponad 78% wartości kwoty pożyczki stanowi w niniejszej sprawie niedozwoloną klauzulę umowną, albowiem nie została ona indywidualnie uzgodniona z konsumentem i kształtuje ona obowiązki pozwanej – pożyczkobiorcy w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając jej interesy jako klienta. Tym samym postanowienia te są bezskuteczne i nie wiążą pozwanej, zgodnie z art. 385(1)§1 i 2 kc. Skoro tak, to przyjęć należy, iż pozwana zobowiązana była do zapłaty na rzecz powoda wyłącznie kwot: 3402,81 zł (kapitał + odsetki kapitałowe) oraz 240 zł tytułem prowizji, a więc łącznie 3.642,81 zł. Pozwana zapłaciła już 4.648 zł (okoliczność bezsporna), a więc spłaciła w/w pożyczkę w całości – tym samym bezzasadne jest również żądanie powoda co do zasądzenia kwoty 54 zł tytułem zwrotu kosztów wezwań do zapłaty. Niezależnie od powyższych ustaleń wskazać należy, iż powód w żaden sposób nie wykazał, by w ogóle poniósł jakiegokolwiek koszty związane z ustaleniem kondycji finansowej pozwanej. Powód co prawda przedstawił fakturę VAT z potwierdzeniem jej zapłaty (k.36-37) w kwocie 6.629,70 zł wystawionej przez Biuro (...) SA z dnia 31.05.2014r. za usługę pt. „opłata ryczałtowa/dostępowa”, przy czym nie wynika z w/w dokumentów, czego ona szczegółowo dotyczy, w tym w szczególności, czy ma jakikolwiek związek z osobą pozwanej.

Pozwana na rozprawie uznała powództwo w całości. Zgodnie z art. 213§2 kpc, Sąd co do zasady jest związany uznaniem powództwa, chyba że uznanie to jest sprzeczne z prawem, zasadami współżycia społecznego lub zmierza do obejścia prawa. W orzecznictwie przyjmuje się, że czynność prawna jest sprzeczna z ustawą, jeżeli jej treść jest formalnie i materialnie niezgodna z bezwzględnie obowiązującym (imperatywnym) przepisem prawa, a więc przepisem, który nie pozostawia stronom swobody odmiennego kształtowania treści stosunku prawnego. Sprzeczność czynności prawnej z ustawą polega najogólniej na tym, że indywidualna i konkretna "norma" postępowania, wynikająca z czynności prawnej, koliduje z normą generalną i abstrakcyjną, wynikającą z ustawy. Sprzeczność taka występuje przede wszystkim wtedy, gdy czynność nie respektuje zakazu ustawowego oraz gdy nie zawiera treści lub innych elementów objętych nakazem ustawowym. Czynność prawna mająca na celu obejście ustawy zawiera pozór zgodności z ustawą, ponieważ jej treść nie zawiera elementów wprost sprzecznych z przepisem, ale skutki, które wywołuje i które objęte są zamiarem stron, naruszają zakazy lub nakazy ustawowe. Natomiast czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego, to czynność naruszająca podstawowe zasady etycznego i uczciwego postępowania, słuszności, moralności i godziwości. Wymaganie zgodności czynności prawnej z zasadami współżycia społecznego jest zagadnieniem kontekstu faktycznego, tj. okoliczności danego wypadku. Przy ocenie zgodności ugody z zasadami współżycia społecznego nie można pomijać przyczyn zawarcia tej ugody i okoliczności towarzyszących jej zawarciu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2010 r., V CSK 157/10, LEX nr 688708, także wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 28 kwietnia 2015 r., sygn. I ACa 715/14, publ. LEX nr 1793804).

W niniejszej sprawie, w świetle poczynionych ustaleń faktycznych, Sąd przyjął, iż uznanie powództwa zmierzałoby do obejścia prawa, albowiem podstawą roszczenia o zapłatę powoda były postanowienia umowy pożyczki w części dotyczące również jej zabezpieczenia, które Sąd uznał za klauzule abuzywne, i jako takie bezskuteczne dla pozwanej ex lege ze skutkiem ex tunc.

Sąd orzekł o kosztach postępowania zgodnie z wyrażoną w art. 98 kpc zasadą ich ponoszenia przez stronę przegrywającą proces. Skoro zatem powództwo zostało w całości oddalone, a jedyne koszty procesu poniósł powód, należało nimi obciążyć w całości powoda.

Powód co prawda cofnął w toku procesu pozew w zakresie dotyczącym 100 zł, co powinno dać wyraz w decyzji sądu o umorzeniu w tej części postępowania, a co jednakże omyłkowo nie znalazło odzwierciedlenia w treści wyroku. Mimo to powyższe uchybienie nie ma żadnego wpływu na treść wydanego wyroku, w tym na rozstrzygnięcie o kosztach procesu, albowiem już w momencie składania pozwu dług pozwanej z tytułu umowy pożyczki był spłacony w całości, a zatem nie dała ona podstaw do wytoczenia powództwa.